

Sygn. akt III AUa 910/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SA Elżbieta Gawda (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2017 r. w Lublinie

sprawy J. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji J. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 3 czerwca 2016 r. sygn. akt VI U 790/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od J. J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Barbara Hejwowska Krystyna Smaga Elżbieta Gawda

Sygn. akt III AUa 910/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 maja 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił J. J. przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na to, że nie osiągnął wieku emerytalnego 60 lat, a ponadto nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących podstawach faktycznych i prawnych:

J. J., ur. (...), w dniu 8 maja 2015 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w R. wniosek o emeryturę.

W okresie od 1 września 1971 r. do 19 grudnia 2003 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...)S. A. w P. na stanowiskach: ucznia praktycznej nauki zawodu, monter sanitarnego – spawacza. Przedsiębiorstwo to zajmowało się doprowadzaniem mediów do budynków, wykonywaniem oraz zakładaniem instalacji wodnych i kanalizacyjnych. Początkowo w okresie od 1 września 1971 r. do 31 sierpnia 1973 r. skarżący był uczniem praktycznej nauki zawodu w przyzakładowej szkole – (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących w R.. Po jej ukończeniu od 1 września 1973 r. do 30 czerwca 1975 r. pracował w charakterze pomocy montera. Wówczas nosił narzędzia monterowi, kopał rowy, czasami razem z monterem rozkładał instalacje, skręcał rury doprowadzające wodę do budynków. Prace, nadzorowaną przez montera, wykonywał w wykopach. Od 1 lipca 1975 r. J. J. uzyskał angaż na stanowisko montera instalacji sanitarnych i w takim charakterze pracował do momentu rozpoczęcia odbywania zasadniczej służby wojskowej, tj. do 25 października 1977 r.

Służbę wojskową odbywał w okresie od 26 października 1977 r. do

16 października 1979 r. Ponownie został zatrudniony na stanowisku montera instalacji sanitarnych w dniu 12 listopada 1979 r. Wówczas pracował na samodzielnym stanowisku. Układał rury w wykopach, wykonywał instalacje wokół budynków mieszkalnych i przemysłowych. Przed ułożeniem instalacji kopał doły przy pomocy łopaty. Wykopy wykonywane były ręcznie do 4 metrów, ale także koparkami do 6 metrów. Prace wykonywane były na zewnątrz oraz wewnątrz budynku. J. J. przeważnie zajmował się montażem instalacji w wykopach na zewnątrz, zdarzało się, że montował te instalacje wewnątrz budynków - 20% czasu mógł pracować wewnątrz budynku, a 80% na zewnątrz. W razie złych warunków atmosferycznych wszyscy pracownicy pracowali w budynkach. Wewnątrz montowano centralne ogrzewanie, wodę, gaz, a na zewnątrz: sieci wody, kanalizacji, gazowe. Przeważnie od 60 do 70% czasu pracy J. J. spędzał w wykopach, a pozostałą część na ziemi. Poza wykopem przynosił materiał, robił zabezpieczenie wykopu, tzn. deskował, wykonywał szalunki.

W okresie od 2 maja 1986 r. do 31 maja 1986 r. miał powierzone obowiązki brygadzysty, a od 1 czerwca 1987 r. do końca zatrudnienia ponownie zajmował stanowisko montera instalacji sanitarnych. W okresie od 1 września 1989 r. do 30 czerwca 1990 r. miał zawartą z zakładem pracy umowę o wyszkolenie uczniów.

W tym okresie szkolił uczniów, nadzorował ich pracę, przygotowywał im materiały. Około godziny zajmowały zajęcia teoretyczne, w czasie których tłumaczył uczniom jak wykonywać poszczególne prace. Uczniowie pracowali w płytkich wykopach.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania J. J. co do jego zatrudnienia w (...)S. A. w P.. Co do charakteru Przedsiębiorstwa zeznania te zostały potwierdzone przez zeznania świadków: T. M., S. K. i W. P..

Sąd nie uwzględnił zeznań J. J. oraz S. K. w części, w jakiej zeznali, że przez cały okres zatrudnienia J. J. tylko i wyłącznie wykonywał roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach na zewnątrz budynków. Zeznania te nie znajdowały bowiem potwierdzenia w zbieżnych ze sobą zeznaniach: T. M. i W. P..

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołania, przywołując przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (takst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 887) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 8, poz. 43 z późn. zm.).

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, że wnioskodawca w dniu (...) osiągnął wiek emerytalny, udowodnił 25 – letni okres ubezpieczenia oraz nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Okolicznością sporną było natomiast, czy wykonywał prace w warunkach szczególnych, wymienione w wykazie A w wymiarze co najmniej 15 lat i czy staż ten osiągnął przed dniem 1 stycznia 1999 r., a w szczególności czy wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych

w czasie zatrudnienia w (...)

S.A. w P. w okresach: od 1 września 1973 r. do 24 października 1977 r. i od 12 listopada 1979 r. do 31 grudnia 1998 r.

Sąd Okręgowy zważył, że odnośnie zatrudnienia w(...) S. A. w P. J. J. przedstawił zwykłe świadectwo pracy, z którego wynika, że w okresie od 1 września 1971 r. do

19 grudnia 2003 r. pracował na stanowisku ucznia praktycznej nauki zawodu

i monter sanitarnego – spawacza. Przedstawił także świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, z którego wynika, że pracował u powyższego pracodawcy w okresach: od 1 września 1977 r. do 24 października 1977 r. i od 12 listopada

1979 r. do 10 grudnia 2003 r. i wówczas stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał roboty wodnokanalizacyjne – dział V, poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., na stanowisku monter instalacji sanitarnych, wymienionym w wykazie A, dziale V, poz. 1 pkt 6 stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz. Urz. MB i PMB nr 3, poz. 6).

W ocenie Sądu Okręgowego ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci: akt osobowych J. J., jego częściowych zeznań, częściowych zeznań S. K. oraz zeznań T. M. i W. P. wynika, że J. J. był wprawdzie zatrudniony na stanowisku monter instalacji sanitarnych i w przeważającej mierze wykonywał prace wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach, jednakże nie wykluczało to wykonywania w miarę potrzeb różnorodnych innych prac instalacyjnych wewnątrz budynków, nie w głębokich wykopach. Ponadto razem z uczniami, których uczył zawodu, wykonywał czynności w płytkich wykopach, miał z nimi zajęcia teoretyczne. Nie można więc uznać, iż J. J. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wskazane w dziale V, poz. 1 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów

z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdzie wymieniono roboty wodnokanalizacyjne oraz budowę rurociągów w głębokich wykopach.

Wobec powyższego nie została spełniona przesłanka, określonej w art. 184 cyt. ustawy w postaci legitymowania się okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wniósł J. J. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie art. 184 ust. 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie pkt 6 poz. 1 Działu V rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. polegające na bezzasadnym przyjęciu, że stanowisko to wyłącza inne prace jemu towarzyszące, takie jak: przyuczanie uczniów, przyniesienie materiałów, wyjście z wykopu, ponowne wejście do wykopu oraz inne czynności w naturalny sposób wynikające z piastowanego stanowiska;

2) błąd w ustaleniach faktycznych w ocenie zeznań świadków, którzy określali różne nietypowe sytuacje wynikające z procesu układania rur nie precyzując co najmniej istotnego typowego dnia pracy i typowej organizacji przedsiębiorstwa wyłącznie instalacyjnego, a nie ogólnobudowlanego.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący, reprezentowany przez pełnomocnika

w osobie adwokata, podniósł, że legitymuje się ponad 15 -letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Ze świadectwa pracy, wydanego przez pracodawcę (...) SA wynika, że staż pracy skarżącego w tym zakładzie wynosi 19 lat 1 miesiąc i 19 dni. Powyższe świadectwo, zdaniem skarżącego, stanowi urzędowe poświadczenie w zakresie kompetencji w danym zawodzie i kwalifikacji określonego stanowiska w odniesieniu do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.

Skarżący podkreślił, że sam Sąd Okręgowy „nie zaprzeczał” w uzasadnieniu wyroku, że wszystkie czynności wykonywane przez skarżącego w powyższym zakładzie były czynnościami monterskimi i wiązały się z instalacjami centralnego ogrzewania lub instalacjami wodnymi. Natomiast, w ocenie skarżącego, Sąd Okręgowy w sposób nieuprawniony „wyjął” poszczególne okresy pracy wnioskodawcy z ogólnego okresu zatrudnienia, nadto bezzasadnie przyjął, że rozporządzenie zawiera zastrzeżenia względem rozkładu czasu pracy i wykonywania poleceń przełożonych. Skarżący podniósł, że nauka innych osób była wyróżnieniem, a nie karą ze strony pracodawcy, okres nauczania powinien być zatem doliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych. Podobnie winien być uwzględniony okres pracy skarżącego jako ucznia, gdyż już wtedy zajmował się pracami monterskimi.

Z tych względów skarżący uznawał apelację za uzasadnioną.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wnosił o jej oddalenie, a w toku postępowania apelacyjnego złożył wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne jak i podstawę prawną rozstrzygnięcia, wskazaną przez Sąd Okręgowy, zatem nie zachodzi konieczność ich powtórzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy właściwie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy i w oparciu o ustalony w wyniku tej oceny stan faktyczny prawidłowo zastosował obowiązujące przepisy dochodząc do wniosku, iż brak jest podstaw do przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszym przypadku nie doszło do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., co sugeruje treść apelacji. Skuteczne postawienie tego zarzutu wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu, chyba że strona jednocześnie wykaże, iż ocena dowodów przyjęta przez sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00 – OSNC 2000, z. 10, poz. 189 oraz z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99 – OSNP 2000, nr 19, poz. 732).

Tego skarżący nie wykazał. Okoliczności ustalone na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego nie są wystarczające do przyjęcia, iż spełnione zostały warunki nabycia przez J. J. prawa do emerytury w trybie art. 184 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z treści powyższego przepisu oraz stosowanych wprost przepisów cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wynikają przesłanki nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia, przy czym w niniejszym przypadku sporne było spełnienie przesłanki w postaci legitymowania się co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. W myśl § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych

w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wyłącznie wykonywanie rodzajów prac lub praca na stanowiskach wyszczególnionych w wykazie A, będącym załącznikiem do rozporządzenia i to stale oraz w pełnym wymiarze czasu pracy, przewidzianym dla danego stanowiska, uprawnia nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym. Akty resortowe wydawane przez poszczególnych ministrów nie mogły rozszerzać wykazów prac w szczególnych warunkach, określonych w rozporządzeniu, ani przedmiotowo, ani rodzajowo. Nie mieściło się to bowiem w ramach delegacji ustawowej. W tym miejscu zauważyć należy, iż skarżący zdaje się powoływać się w złożonej apelacji na okoliczność, że stanowisko monter instalacji sanitarnych i grzewczych zostało wymienione w aktach resortowych, a zatem praca na takim stanowisku automatycznie powinna być uznana za pracę w warunkach szczególnych. Powyższe założenie jest błędne i nie może skutkować uwzględnieniem apelacji.

Skarżący podnosił w apelacji, że legitymuje się dokumentem urzędowym w postaci świadectwa pracy w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w (...) SA.

Wbrew twierdzeniom skarżącego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu

art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwo traktuje się

w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Świadectwa pracy w szczególnych warunkach w przypadku sporu podlegają więc kontroli z urzędu lub na zarzut co do podawanych w nich faktów czy zdarzeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2012 r., sygn. II UK 144/11). Taka sytuacja wystąpiła w sprawie niniejszej.

Sąd Okręgowy zasadnie stwierdził, że praca wykonywana przez J. J. w spornym okresie nie może być uznana za wykonywaną w warunkach szczególnych. Ze całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego wynika bowiem, iż ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku pomocy montera, a następnie montera instalacji sanitarnych wykonując prace polegające na skręcaniu rur, układaniu rurociągów, montowaniu instalacji wodnych i kanalizacyjnych wewnątrz i na zewnątrz budynków, montowaniu urządzeń sanitarnych. W okresie od 1 września 1989 r. do 30 czerwca 1990 r. zajmował się szkoleniem uczniów, którzy pracowali w niskich wykopach.

Wbrew twierdzeniom skarżącego nie sposób przyjąć, aby stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w głębokich wykopach, co jest konieczne do uznania zatrudnienia strony jako pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu powołanych wyżej przepisów. W wykazie A cyt. rozporządzenia w dziale V poz. 1 za pracę w warunkach szczególnych uznano wykonywanie robót wodnokanalizacyjnych oraz budowę rurociągów w głębokich wykopach. Takie prace niewątpliwie były wykonywane przez J. J., jednakże nie były to jedyne czynności, które podejmował w ramach zatrudnienia. W zależności od potrzeb pracodawcy, w różnym wymiarze czasowym, pracował bowiem nie tylko w głębokich wykopach, ale również wykonywał prace wewnątrz budynków.

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika zaś jednoznacznie, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt II UK 413/12, LEX nr 1350310). Wyjątkiem może być np. odbycie krótkiego szkolenia niezbędnego do pracy na danym stanowisku. Zebrane dowody wskazują natomiast na zróżnicowany charakter pracy ubezpieczonego, który nie ograniczał się jedynie do czynności związanych z pracą w głębokich wykopach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji słusznie obdarzył wiarą

w tym zakresie zeznania świadków T. M. i W. P.. Ich relacje cechowały się obiektywizmem, stosunkowo dużą szczegółowością oraz logiką. Świadek T. M. był bezpośrednim przełożonym skarżącego (w tym kontekście niezrozumiałą jest zarzut, że nie pracował ze skarżącym), miał zatem bezpośredni wgląd w jego pracę i zakres faktycznie wykonywanych obowiązków.

Z kolei świadek W. P. pracował w spornym okresie ze skarżącym, był więc w stanie w sposób miarodajny określić zarówno na czym polegała praca wnioskodawcy jak i jakie zasady panowały w miejscu pracy. Wyżej wskazani świadkowie byli zgodni, że nie istniał podział na prace wykonywane na zewnątrz i wewnątrz budynku. Monterzy instalacji sanitarnej i ciepłowniczej wykonywali wszystkie prace konieczne na danym etapie robót. Pracowali na zewnątrz, póki była taka potrzeba, a następnie rozpoczynali prace instalacyjne i tzw. biały montaż wewnątrz budynku.

W tej sytuacji istniały podstawy do pozbawienia waloru wiarygodności zeznań S. K. w zakresie, w jakim dotyczyły one istnienia podziału na prace na zewnątrz budynków i w ich wnętrzu. Zauważyć przy tym należy, że świadek ten – wykonując te same prace, co skarżący, zeznał, iż nie widywał codziennie skarżącego przy pracy w wykopach. Nadto sam skarżący zeznając w sprawie wskazał, że wykonywał w spornym okresie nie tylko prace w głębokich wykopach, lecz także instalacje w piwnicach, wewnątrz budynku.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w postanowieniu tego Sądu z 3 października 2008 r., sygn. II UK 133/08, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia.

Reasumując, skarżący nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy a zatem nie spełnił wszystkich warunków koniecznych do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok wydany przez Sąd Okręgowy jest prawidłowy i zgodny z obowiązującymi przepisami zatem apelacja wnioskodawcy jako bezzasadna podlega oddaleniu w trybie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015.1804), w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2016 r.